

YATAĞAN ÖZELLEŞTİRME SÜRECİ

Murat Bekem

*Türkiye Maden İşçileri Sendikası (Türkiye Maden-İş)
Yatağan ve Havalisi Şubesi Eski Başkanı*

1996 yılında, Yatağan-Yeniköy-Kemerköy Termik Santrallerimiz ile bu santrallerle yakıt sağlayan Türkiye Kömür İşletmelerine bağlı Yatağan ve Milas'taki ocaklarımız, tüm rezerv ve ekipmanlarıyla birlikte 20 yıllığına 400 milyon dolara ihaleye çıkarıldı.

İhaleyi, yerli ve yabancı dörtlü bir şirketler birliği aldı.

Ancak 15 Kasım 2000 tarihinde devir için Yatağan'a gelen firmalar, halkımız ile birlikte yürütülen kararlı bir direnişle karşılaştılar ve santralden içeri giremediler.

Sendika olarak başlattığımız hukuki sürecin sonunda da, devir işlemi durduruldu.

Daha sonra 2003 yılı sonunda, Özelleştirme Yüksek Kurulu (ÖYK) Kararı ile tekrar santraller özelleştirme kapsamına alındı.

2009 yılı Mayıs ayında, Enerji Bakanlığı'nın açtığı danışmanlık ihalesini kazanan City Group-Master Danışmanlık-Oyak Yatırım ve Scoin danışmanlık konsorsiyumu, sektörün analizini yapmak, özelleştirme çalışmalarına yardımcı olmak ve rapor hazırlamak amacıyla 20 kişilik bir heyetle 8 Şubat 2010 tarihinde Yatağan'a geldiler.

İşçilerin, hem Santral önünde hem de Kömür Ocaklarında "meşru müdafaa" hakkını kullanarak direnç göstermeleri sonucunda, heyet İlçeden ayrılmak durumunda kaldı.

Hepimiz, yaklaşan tehlikenin farkındayız. Nitekim 18 Mart 2010 tarihinde, yani Çanakkale zaferini ve şehitlerimizi andığımız günde, ülkemizin elektrik dağıtımının üçte biri ile üretimde toplam kurulu gücün üçte biri olan 16 bin MW'lık Termik ve Hidroelektrik Santrallerimizin özelleştirileceği Ankara'da ilan edilmiştir.

Son olarak, bir gece yarısı operasyonu ile 4 Temmuz 2012 tarihinde, 2840 sayılı Maden Kanununa ekli listedeki linyit ruhsatları ile daha sonra bu sahalarla birleştirilmek suretiyle 2840 sayılı Maden Kanunu kapsamına dahil olan linyit sahaları, "24.11.1994 tarihli ve 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanuna göre Özelleştirme İdaresi Başkanlığı tarafından özelleştirilir" ibaresi kanunlaştırılarak, firmalara kolaylık sağlanmıştır.

Bizler Maden İşçileri ve Enerji İşçileri olarak diyoruz ki, enerji kamusal bir haktır, özel sektöre devredilemez.

İç ve dış güvenliğimizi doğrudan ilgilendiren, stratejik önemi olan Santral ve Madenlerimiz kâr amaçlı hizmet üreten özel sektör piyasasına terk edilemez, dışa bağımlı da olamaz.

Kamu üretiminin, kamu denetiminin, sosyal devletin olmadığı her şeyin piyasaya terk edildiği yerde insanlar mutlu olamaz.

Neo-liberal politikaların sahibi olan ülkeler bile devlete sarılmaya başlamışlardır. Ülkemiz de, artık özelleştirmeyi değil, kamulaştırmayı konuşmalıdır.

Taşeronluk...

Yeni liberal politikalar döneminde tüm dünyada ve ülkemizde, çalışma yaşamı, yaygınlaştırılan düzensiz istihdam biçimleriyle esnekleştirilmeye çalışılmıştır.

En yaygın düzensiz istihdam biçimlerinden birisi ise taşeron, yani alt işveren uygulamasıdır.

Taşeronluk, yeni bir uygulama değildir. Kökleri, kapitalizmin erken dönemlerine kadar gider. Ülkemizde de yeni bir uygulama değildir.

Yeni olan, 1980 sonrasında günümüze yeni liberal politikalar döneminde tali olan bu uygulamanın yaygın ve egemen hale gelmesidir.

Ülkemizde, özellikle son 20 yıldır ivmesi artan biçimde taşeron uygulaması kamuda ve özel sektörde yaygınlaşmaktadır.

Taşeron uygulaması, genel olarak işverinin ve dolayısıyla üretimin çok sayıda parçalara ayrılması anlamına gelmektedir.

Ülkemizde son yıllarda taşeron uygulaması, emek maliyetini düşürmek ve rekabet gücünü artırmak adına, sendikali ve toplu iş sözleşmeli çalışma düzenini yok etmek veya oluşmasını önlemek, işçileri her türlü sosyal güvenceden yoksun bırakan azgın bir sömürü içinde çalıştırmak için “güvencesiz çalıştırma” modeli olarak sürekli yaygınlaştırılmaktadır.

Taşeron uygulaması ile sınıf dayanışması, sosyal dayanışma, sendikal dayanışma gibi kavramlar yok edilmekte, bunun yerine “Her işçi kendi bacağından asılır”, “Bireysel rekabet ve işverene kayıtsız şartsız itaat” anlayışı yerleştirilmektedir.

Kamu işyerlerinde ve özel sektör işyerlerinde taşeron uygulaması genel bağlamda aynı amaç için yaygınlaştırılsa da, nedenler ve amaçlar açısından bazı farklılıklar içermektedir.

Özel Sektörde Taşeron Uygulaması:

Daha ucuza ve esnek koşullarda, güvencesiz işçi çalıştırma, sendikal örgütlülüğün önüne geçme, dolayısıyla üretim sürecinde emek maliyetini düşürme amaçlı kullanılır.

Kamu İşyerlerinde Taşeron Uygulaması:

1. Yandaşa rant aktarımı (ihaleyle rant aktarımı),
2. Emek maliyetini düşürme,
3. Bürokratik engellerden kurtulma,
4. Kamunun personel politikası sıkışıklığını aşma

gibi amaçlarla yaygın olarak kullanılmaktadır.

Bu nedenlerle, kamuda da taşeron uygulaması yoğun biçimde uygulanmaktadır.

Sendikamızın örgütlü olduğu Türkiye Kömür İşletmeleri Genel Müdürlüğü'ne bağlı Müesseselerde de giderek artan işgücü açığını “kadrolu işçi alınmıyor” diyerek, taşeron ve hizmet alımı yöntemi ile gidermek yaygın hale gelmiştir.

1990 yılından itibaren özelleştirme ve kamu kurumlarını küçültme politikaları doğrultusunda hükümetlerce her yıl yenilenen “Kamu Yatırım ve Finansman Kararnameleri” ile emekli olan personelin yerine emekli olanın en fazla %10'u kadar personel alımı yapılabilmektedir.

Bunun anlamı, özelleştirmeye zemin hazırlamak, kamu kuruluşlarımızı küçültmek, tasfiye etmek ve sendikal örgütlülüğü ortadan kaldırmaktır.

Taşeron sorunu, uluslararası sendikal birlikler ve ILO düzeyinde de tartışılmakta, örgütlenme ve toplu sözleşme düzenine olan olumsuz etkileri nedeniyle çözüm arayışları süren bir durumdur.

Taşeron uygulamasına karşı mücadeleyi, hukuki ve demokratik, iki boyutlu cephede vermek gerekiyor. Sendika olarak, Yatağan ve Havalisi Şubesi olarak, bu çerçevede mücadele veriyoruz.

Hukuki boyutta, Maden-İş olarak Genel Merkezimizle İş Yasası ve taşeron yönetmeliği çerçevesinde kamu işyerlerindeki “muvazaa”lı (kanuna karşı hileli) taşeron sözleşmelerinin iptali için çalışma yürütüyoruz.

İşyerlerinde taşeronlaşma ve hizmet alımları ile bu milletin hukukunun çiğnendiğini, işçi sınıfının hukukunun çiğnendiğini, maden işçilerinin hukukunun çiğnendiğini söyledik.

Örgütlü birliğimiz içerisinde meşruiyet ilkesine bağlı eylem çizgimizle taşeronlaşmaya karşı 2009 Haziranında işyerleri girişinde direniş çadırları kurarak, halkımızın da desteği ile ihalelerin uygulanmasını durdurduk.

Diğer yandan, demokratik tepkimizi her platformda ortaya koyuyoruz! Taşeronlaşma ile devlet eliyle kölelik düzeninin yerleştirilmeye çalışıldığını haykırıyoruz.

İnsan emeğinin ihaleyle alınıp satılamayacağını tüm çalışanların kadrolu ve iş güvenceli çalıştırılması gerektiğini söylüyoruz.

Asli işlerimizin İş Kanununda belirtildiği gibi asli personel tarafından yürütülmesi gerektiğini söylüyoruz.

İşyerlerimize taşeron sokmuyoruz!
Direniyoruz!

Yatağan Maden-İş Sendikası Şube Başkanlığına üye maden işçileri olarak taşeronlaşmaya, özelleştirmelere, anti-demokratik uygulamalara bugüne kadar direndik ve direnişimizi sürdüreceğiz!